

บันทึกชุด “สอนอย่างมืออาชีพครู” ๓๔ ตอน ชุดนี้ ตีความจากหนังสือ [Teaching at Its Best : A Research-Based Resource for College Instructors](#) เขียนโดย Linda B. Nilson ซึ่งเป็นฉบับพิมพ์ปรับปรุงครั้งที่ ๓ ผมขอเสนอให้อาจารย์ในสถาบันการศึกษาไทยทุกคน หาหนังสือเล่มนี้อ่านเอง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เพราะหากติดตามอ่านจากบันทึกใน บล็อก ของผม ซึ่งลงสัปดาห์ละตอน จะใช้เวลากว่าครึ่งปี และการอ่านบันทึกของผมจะแตกต่างจากการอ่านฉบับแปล หรืออ่านจากต้นฉบับโดยตรง เพราะบันทึกของผมเขียนแบบตีความ ไม่ได้ครอบคลุมสาระทั้งหมดในหนังสือ

ตอนที่ ๕ นี้ ตีความจาก Part One : Laying the Groundwork for Student Learning ซึ่งอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องเตรียมตัวก่อนเปิดเทอม มี ๕ บท ตอนที่ ๕ ตีความจากบทที่ 4. Your First Day of Class

สรุปได้ว่า อาจารย์ต้องใช้วันแรกในชั้นเรียนสำหรับสร้างความประทับใจ ความน่าสนใจของวิชา สร้างความรู้จักสนิทสนมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และระหว่างนักศึกษาด้วยกัน

ก่อนชั้นเรียนแรก

อาจารย์ต้องเตรียมตัวไว้แต่เนิ่นๆ รวมทั้งต้องแสดงให้นักศึกษาเห็นชัดเจนว่า อาจารย์มีการเตรียมตัวไว้ เป็นอย่างดี โดยให้ตรวจสอบหรือเตรียมสิ่งต่อไปนี้

- ตรวจสอบว่า ข้อมูลบอก course materials ใน เว็บไซต์ ของรายวิชาที่เคยลงไว้ มีความสมบูรณ์ครบถ้วน
- เตรียมถ่ายสำเนาเอกสารแจกนักศึกษาในวันแรกไว้ให้พอจำนวนนักศึกษา เตรียมไว้ล่วงหน้า หลายๆ วัน เพราะหากเตรียมตอนใกล้วันสอน

อาจมีอาจารย์หลายคนต้องการใช้ ทำให้คิวยาว หรือเครื่องเสีย

- เตรียมร่างกำหนดการในชั้นเรียนแรก ควรแยกระหว่างกิจกรรมที่ต้องทำ กับกิจกรรมที่ทำหากเวลาอำนวย
- หนึ่งถึงสองวันก่อนชั้นเรียนแรก ไปตรวจสอบความพร้อมของห้องเรียน ในเรื่องต่อไปนี้

- เทคโนโลยีต่างๆ (คอมพิวเตอร์ และเครื่องฉาย LCD สำหรับฉาย PowerPoint และ VDO, เครื่องฉายแผ่นทึบ, ฯลฯ) ใช้การได้ดี และตนเองใช้เครื่องเหล่านั้นคล่อง
อย่าลืมเตรียมเครื่องเขียน low tech ที่จำเป็น เช่นปากกาเขียน ไวท์ บอร์ด แปรลง

- ตรวจสอบแสงไฟ สวิตช์ไฟว่าใช้การได้ดี จะปิดหรือหรี่ไฟที่ส่วนไหนของห้องที่สวิตช์ ตัวไหน ตรวจสอบเครื่องปรับอากาศ นาฬิกา และเครื่องใช้อื่นๆ หากมีสิ่งชำรุดบกพร่อง ให้แจ้งซ่อม เพื่อให้ทุกอย่างอยู่ในสภาพใช้การได้ดีในวันแรกของการสอน

- เข้าไปในห้องเรียนประหนึ่งว่ากำลังสอน เป็นการซ้อมคนเดียว โดยจินตนาการว่ามี นักศึกษานั่งอยู่เต็มห้อง ซ้อมมองตาดูนักศึกษา ยิ้มให้ เดินไปหานักศึกษา เดินไปเดินมาในห้อง

- ก่อนชั้นเรียนแรกครึ่งชั่วโมง (หรือมากกว่า) เตรียมความพร้อมของตนเอง ในด้านร่างกาย เสียงพูด การแต่งกายที่เรียบร้อยและเป็นทางการ ท่าทางที่แสดงความมั่นใจ และนั่งสงบ เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักศึกษา อาจารย์ต้องแสวงหาวิธีส่งผ่านความกระตือรือร้น ความหลงใหล ความมีชีวิตชีวา ต่อการเรียนรู้วิชาของตน แก่นักศึกษา เพื่อสร้างความสนใจต่อการเรียน โดยเขาแนะนำวิธีเตรียมตัว ๙ ขั้นดังนี้

1.ยืนตรงอย่างมั่นคง เท้าสองข้างห่างกัน ๑ ฟุต ให้มีความรู้สึกทั่วเท้าวางอยู่บนพื้นอย่างมั่นคง

2.หายใจช้าๆ และลึกๆ แบบใช้กระบังลม ๓ - ๔ ครั้ง ให้รู้สึกว่าการสูดซึ่โครงขยายออก เพื่อให้ออกซิเจนสร้างความแจ่มใสแก่สมอง

3.ยืดทุกส่วนของร่างกาย

4.สลัดแขนขา ประหนึ่งว่ากำลังสลัดความเครียดออกไป

5.กลอกตาซ้าย-ขวา และบน-ล่าง เพื่อเตรียมสบตาดูนักศึกษา

6.ร้องเพลงระดับเสียงขึ้นลงสองสามครั้ง

7.เปล่งถ้อยคำเป็นเสียงแหลมและทุ้มที่สุด

8.อ่านหนังสือสำหรับเด็กดังกๆ เน้นเสียง และเว้นจังหวะแบบแสดงละคร

9.อ้าปาก และยืดริมฝีปากไปในทางต่างๆ หรือทำท่าการขยับปากให้มากผิดปกติ ในขณะที่พูดคำที่ซับซ้อน

ความประทับใจแรกพบ

อาจารย์ต้องวางแผนใช้ชั่วโมงแรกสำหรับสร้างความคาดหวัง และพฤติกรรมของนักศึกษา/ชั้นเรียน ที่เหมาะสม ที่จะใช้ไปตลอดการเรียนรายวิชานี้ เช่น หากต้องการให้มีการอภิปรายมากๆ ก็ต้องหาประเด็น มาให้นักศึกษาอภิปรายกันมากๆ ตั้งแต่ชั่วโมงแรก เช่นให้อภิปรายความคาดหวังของนักศึกษา หากต้องการให้เกิดการเรียนรู้แบบช่วยเหลือกัน (cooperative learning) ก็จัดให้มีกิจกรรมกลุ่มย่อยตั้งแต่วันแรก เป็นต้น

วิธีทำให้ชั้นเรียนมีบรรยากาศเอจิงเอจิงต่อการเรียน ได้แก่

- 1.จัดให้มีเอกสารประมวลวิชาที่ครบถ้วนและเขียนอย่างประณีต อ่านง่าย เข้าใจง่าย
- 2.กล่าวสองสามประโยค ที่บอกความสำคัญของรายวิชา และเอกสารที่แจก เพื่อสร้าง “โรคระบาด” ความกระตือรือร้นต่อวิชานั้นๆ
- 3.แต่งกายให้เป็นทางการกว่าปกติเล็กน้อย เพื่อแสดงความเป็นมืออาชีพ และความเอจิงเอจิง
- 4.ทำให้ช่วงเวลาของชั้นเรียนมีค่าสูง แม้ในวันแรก ก็ไม่ใช่แค่วันสบายๆ ที่ปล่อยให้ผ่านไป เมื่ออาจารย์แสดงท่าทีเอจิงเอจิงเช่นนี้นักศึกษาก็จะได้รับการสื่อสารความเอจิงเอจิง โดยอาจารย์ไม่ต้องกล่าว

เพื่อแสดงว่า อาจารย์ให้คุณค่าและเคารพการตรงต่อเวลา ไปถึงห้องเรียนก่อนเวลา และท้าทายให้ความเป็นกันเองต่อนักศึกษา

ในวันแรกสร้างแนวทางการประพฤติ (code of conduct) ของนักศึกษา ซึ่งจะใช้ร่วมกันตลอดภาคการศึกษา

แลกเปลี่ยนข้อมูล

ห้องเรียนเป็นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลสองทาง แต่ผู้เป็นฝ่ายริเริ่มคืออาจารย์ เริ่มตั้งแต่เมื่อนักศึกษามาที่ห้อง อาจารย์เตรียมติดประกาศไว้หน้าห้อง บอกชื่อและรหัสของวิชา, วันเวลาเรียน, ชื่ออาจารย์ผู้สอน, ห้องทำงานของอาจารย์, เวลาที่อาจารย์อยู่ที่ห้องทำงาน

ต่อไปนี้เป็นวิธีการทำให้การเรียนการสอนราบรื่น มีการร่วมมือกัน

- บัตรข้อมูลนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเห็นว่าอาจารย์สนใจ และต้องการรู้จักนักศึกษา เป็นรายคน เป็นข้อมูลเพื่อช่วยให้อาจารย์จัดการเรียนการสอนตรงกับความต้องการ ของนักศึกษามากขึ้น ให้นักศึกษาแต่ละคนเขียนบอกข้อมูลต่อไปนี้ : ชื่อและนามสกุล, ชื่อเล่น, ชั้นปี, สาขาวิชาเอก, วิชาในสาขานั้นที่เคยเรียนมาก่อน, และข้อมูลอื่นๆ เช่น จังหวัดภูมิลำเนา ความสนใจนอกห้องเรียน อาชีพที่มุ่งหวังในอนาคต เพื่อเป็นข้อมูลให้อาจารย์หาทางจัดการเรียนรู้ให้ตรงความสนใจ และอาชีพในอนาคต อย่าลืมบอกให้ นักศึกษาเขียนระบุว่าคุณศึกษาคาดหวังอะไรจากการเรียนรายวิชานี้ และอยากให้เน้น เรื่องไหนเป็นพิเศษ
- บอกข้อมูลประวัติของอาจารย์ อาจบอกด้วยวาจาในห้องเรียน หรือเขียนไว้อย่างย่อ ในเอกสาร ประมวลวิชา ข้อมูลนี้จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือของตัวอาจารย์ ควรบอกว่าอาจารย์สนใจ ทำวิจัยเรื่องอะไร ทำไม่จึงสนใจสาขาวิชานี้ ทำไมจึงรักการสอนวิชานี้ ความรู้เกี่ยวกับ วิชานี้ มีประโยชน์อย่างไรต่อการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้
- ข้อมูลของรายวิชา ชัดเส้นใต้ส่วนสำคัญในเอกสารประมวลวิชา และนำมาอ่านในห้องเรียน และหาทางให้นักศึกษาอ่านเอกสารประมวลรายวิชา ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ ๓ ของหนังสือ

อธิบายให้นักศึกษาเข้าใจ ว่าทำไมอาจารย์จึงเลือกวิธีสอนแบบนี้ เป็นวิธีการแสดงความเป็น มืออาชีพของอาจารย์ และเพื่อลดกระแสต่อต้านจากนักศึกษา ที่รู้สึกว่าคุณอาจารย์มีวิธีสอน ที่ไม่ตรงกับที่ตนคาดหวัง

บอกอย่างชัดเจน ว่าอาจารย์คาดหวังอะไรบ้างจากนักศึกษา เช่นการเตรียมตัวก่อนมา เข้าชั้นเรียน การร่วมแสดงข้อคิดเห็น หรือกระบวนการกลุ่ม ในชั้นเรียน รวมทั้งให้ คำแนะนำวิธีเรียนที่ได้ผลดี วิธีจับบันทึก และอื่นๆ

แม้นักศึกษาไม่ถาม ควรบอกสิ่งต่อไปนี้

-จะมีการทดสอบอย่างไร

-คำถามในการทดสอบเป็นแบบไหน

□สอนอย่างมือชั้นครู : ๕. วันแรกในชั้นเรียน

เขียนโดย ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช

วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม 2014 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม 2014 เวลา 10:41 น.

-การทดสอบต้องการการคิดแบบไหน

-นักศึกษาควรเตรียมตัวสอบอย่างไร

-จะมีการแจกสรุปประเด็นของการเรียนหรือไม่

-จะมีช่วงเวลาสรุปประเด็นหรือไม่

-มีวิธีให้คะแนนการบ้าน และการสอบอย่างไร

-มีหลักการให้เกรด A, B, C, D, E อย่างไร

-คำแนะนำต่อนักศึกษาในการได้เกรดสูง

- สัมภาษณ์ซึ่งกันและกัน ใช้เวลาประมาณ ๕๐ นาที แจกแบบสอบถาม ที่มี ๖ คำถามให้นักศึกษาตอบ ดังต่อไปนี้

-ท่านหวังได้อะไรจากวิชานี้

-อาจารย์จะช่วยให้ท่านบรรลุเป้าหมายนี้ได้อย่างไร

-นักศึกษากังวลเรื่องวิชานี้อย่างไรบ้าง

-ท่านมีพื้นความรู้และต้นทุนอะไรบ้างสำหรับเรียนวิชานี้

□สอนอย่างมือชั้นครู : ๕. วันแรกในชั้นเรียน

เขียนโดย ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช

วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม 2014 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม 2014 เวลา 10:41 น.

-ควรมีข้อกำหนดพฤติกรรมของนักศึกษาอย่างไรบ้าง เพื่อช่วยการเรียนบรรลุผลดี

-ปัจจัยในห้องเรียน และที่เกี่ยวกับอาจารย์ อะไรบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของท่าน

ให้เวลานักศึกษาแต่ละคนเขียนคำตอบ ๕ นาที แล้วจับกลุ่มแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกัน ๑๐ นาที ตามด้วยตัวแทนกลุ่มรายงานต่อชั้นเรียน ใช้เวลา ๑๕ นาที

เวลาอีก ๒๐ นาทีเป็นการถามอาจารย์ โดยที่ในแบบสอบถามมีให้นักศึกษาเขียนคำถาม ถามอาจารย์ผู้สอน แล้วจับกลุ่มแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกัน ๑๐ นาที อีก ๑๐ นาทีที่เหลือ ตัวแทนกลุ่มอ่านคำถามต่อชั้น และอาจารย์ตอบ รวม ๑๐ นาที

ผู้เขียนบอกว่า กระบวนการทั้งหมดนี้ จะเป็นการปูพื้นฐานบรรยากาศชั้นเรียนที่ดี ที่ครูและศิษย์เข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน

- เรียนรู้และจดจำชื่อนักศึกษา นักศึกษาจะประทับใจหากอาจารย์จำชื่อตนได้ นักศึกษาในชั้นเล็ก และในสถาบันขนาดเล็กจะคาดหวังสภาพนี้ เทคนิคจำชื่อนักศึกษามีหลายวิธี เช่น

-จัดผังที่นั่ง นักศึกษาอาจไม่ชอบ แต่เมื่อทราบเหตุผลก็น่าจะยอมรับได้ และเมื่ออาจารย์จำชื่อนักศึกษาได้แล้ว ก็ให้อิสระ

-บันทึกลักษณะพิเศษของนักศึกษาแต่ละคน เช่น อ้วน ผอม สูงโย่ง ตัวดำ พันเหิน แต่ต้องเก็บให้มิดชิด อย่าให้นักศึกษาเห็น

-มีบัญชีรายชื่อ เอาไว้ขานชื่อนักศึกษาตอบ โดยเน้นเรียกแบบสุ่ม

-ให้นักศึกษาติดป้ายชื่อ โดยแจกตอนเข้าห้อง และเก็บตอนเลิกชั้นเรียน จะเป็นวิธีเช็คชื่อเข้าเรียนแบบไม่รู้ตัวได้ด้วย

-ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ อาจารย์อาจสร้างความประทับใจของนักศึกษาว่าจำชื่อได้หมด โดยจำจากรูปถ่ายพร้อมชื่อ ซึ่งหน่วยทะเบียนนักศึกษาอาจมีให้ ถ้าไม่มีก็ให้ผู้ช่วย จัดถ่ายให้ หรือขอรูปรจากนักศึกษา

ละลายน้ำแข็ง : ทำความรู้จักกันเชิงสังคม

เป็นการเล่นเกมเพื่อทำความรู้จักกัน อาจเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งที่เหมาะสม เช่น

- แนะนำตัวตามปกติ บอกชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น สาขาวิชาเอก และเหตุผลที่เข้ามาเรียนวิชานี้ รวมทั้งอาจให้บอกว่าตนมีข้อ ภูมิใจในตัวเองด้านใดบ้าง
-
- สัมภาษณ์ ๓ ขั้นตอน ทำโดยให้นักศึกษาจับคู่สัมภาษณ์ซึ่งกันและกัน ขั้นตอนที่สามคือให้แต่ละคนแนะนำคู่ของตนต่อเพื่อนในชั้น เป็นการฝึกฟัง และฝึกพูดต่อชั้นเรียนไปในตัว
- สำรวจห้องเรียน ทำโดยอาจารย์ถามชั้นเรียน แล้วให้นักศึกษายกมือ เพื่อให้เพื่อนๆ ทั้งชั้นทราบข้อมูล ตัวอย่างคำถาม เช่น ใครมาจากภาค..., ใครแต่งงานแล้ว, ใครเคยเรียนวิชา...มาแล้ว, เป็นต้น
- ตามล่าหาเป้าหมาย ทำโดยอาจารย์แจกกระดาษบอกคุณลักษณะของเป้าหมาย ที่แตกต่างกันแก่นักศึกษาแต่ละคน เช่น เกิดเดือนเดียวกันกับตนเอง พูดได้สองภาษา เป็นต้น กำหนดเงื่อนไขว่า เป้าต้องไม่ซ้ำกัน และเมื่อพบแล้วก็ให้ลงชื่อไว้บนกระดาษ ที่เป็นโจทย์
- บิงโกมนุษย์ เป็นเกมแนวเดียวกันกับเกมตามล่า แต่ยากขึ้น โดยอาจารย์แจกกระดาษ ที่ติดตาราง ๔ x ๔ ในแต่ละช่องระบุคุณลักษณะของบุคคลเป้าหมาย ให้นักศึกษาไปถามหา บุคคล และให้ลงชื่อไว้ในช่อง ใครมีชื่อคนครบช่องก็ร้อง “บิงโก” และได้รับรางวัล ควรมีหลายรางวัล
- วงกลมแห่ง... (ความเหมือน หรือความต่าง) ทำโดยแจกกระดาษ ที่มีวงกลมใหญ่อยู่ ตรงกลาง ล้อมรอบด้วยวงกลมเล็กหลายวง (เช่น ๕ วง) ในวงกลมใหญ่เขียนชื่อตนเอง ในวงกลมเล็กเขียนลักษณะของตนเอง เช่น เพศหญิง อายุ ๑๗ ปี ชอบดนตรี เป็นนักกีฬาว่ายน้ำ ชอบไปวัด แล้วให้หาเพื่อนที่เหมือนตนมากที่สุด หรือที่แตกต่างจากตนมากที่สุด

ละลายน้ำแข็ง : ทำความรู้จักกันด้วยเนื้อหาวิชา

การทำความรู้จักกันด้วยเนื้อหาวิชา นอกจากช่วยสร้างความคุ้นเคยกันแล้ว ยังอาจช่วยให้อาจารย์ได้รู้ว่า นักศึกษาค้นใด มีความรู้ผิดๆ ในเรื่องใดบ้าง อาจใช้เทคนิคดังต่อไปนี้ เช่น

- เทคนิคประเมินห้องเรียน มีรายละเอียดอยู่ในหนังสือบทที่ ๒๘ โดยเลือกใช้เทคนิคสำหรับ ใช้ในวันแรกของการเรียน เช่น The Background Knowledge Probe, Focused Listening, Self-Confidence Survey
- ประกาศปัญหา ทำโดยให้นักศึกษาเขียนลงบนกระดาษว่าตนคาดว่าจะมีปัญหาในการเรียน อย่างไรบ้าง หรือบอกว่าควรป้องกันปัญหาอะไรเสียแต่ต้น แล้วอาจารย์ทำหน้าที่เป็น facilitator บันทึกปัญหาและความถลบนกระดานหน้าชั้น หรือบนกระดาษ flip chart หรือบนกระดาษที่ฉายขึ้นจอทางเครื่องฉายแผ่นทึบ หรือลงในคอมพิวเตอร์และฉายขึ้นจอ หากข้อเขียนของนักศึกษาไม่ชัดเจน อาจารย์ซักได้ แต่อย่าซักแบบดัดสินถูก-ผิด คือต้องรับฟังปัญหาด้วยใจเป็นกลาง ไม่ตัดสินว่าควรไม่ควร

เทคนิคนี้มีประโยชน์อย่างน้อย ๔ ประการ คือ (๑) เกิดการสื่อสารระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ และระหว่างนักศึกษาด้วยกัน (๒) ช่วยให้นักศึกษาใจชื้นว่าตนไม่ใช่คนเดียวที่มีปัญหา (๓) บ่งชี้ต่อนักศึกษาว่า อาจารย์ยินดีรับฟัง และ (๔) ส่งเสริมให้นักศึกษาหาทางแก้ปัญหาด้วย ตนเอง (ผมขอเดิมนว่า หรือช่วยเหลือกันเองในหมู่เพื่อนนักศึกษา) ไม่ใช่เอาแต่หวังพึ่งอาจารย์

- รายการสามัญสำนึก ทำโดยอาจารย์เขียนข้อความที่เกี่ยวข้องกับสาระในรายวิชา ค้นหา ข้อความที่ตรงกันข้ามกับความเชื่อทั่วๆ ไป หรือเป็นที่ถกเถียงไม่มีข้อยุติ จำนวนราวๆ ๑๕ข้อความ ให้นักศึกษาแต่ละคนถูก-ผิด แล้วให้จับคู่หรือจับกลุ่มย่อยอภิปรายแลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็น ว่าทำไมตนมีความเห็นเช่นนั้น แล้วร่วมกันลงมติต่อข้อความแต่ละข้อ แล้วนำมา ถกเถียงกันในชั้นที่ละข้อ ตามด้วยข้อเฉลยของอาจารย์ หรือจะไม่เฉลย ให้นักศึกษารอเรียนรู้ในรายวิชา ก็ได้

ปิดฉากชั่วโมงแรก

ก่อนเลิกชั้นเรียนแรก อาจารย์ควรเขียนคำถาม ให้นักศึกษาแต่ละคนเขียนตอบลงกระดาษส่งอาจารย์ โดยไม่ต้องลงชื่อ ตัวอย่างคำถาม

-ความรู้ที่สำคัญที่สุดที่ท่านได้เรียนรู้ในวันนี้คืออะไร

-กระบวนการเรียนรู้ในวันนี้ ทำให้ความคาดหวังต่อวิชานี้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

-ท่านยังมีข้อสงสัย หรือข้อข้องใจเกี่ยวกับวิชานี้อย่างไรบ้าง

□สอนอย่างมือชั้นครู : ๕. วันแรกในชั้นเรียน

เขียนโดย ศ.นพ วิจารย์ พานิช

วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม 2014 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม 2014 เวลา 10:41 น.

คำถามทำนองนี้ เป็นการแสดงความเอาใจใส่นักศึกษาของอาจารย์

คำแนะนำสุดท้ายของผู้เขียนคือ อย่าเลิกชั้นเรียนก่อนเวลาเป็นอันขาด เพราะจริงๆ แล้วการเรียนในวันแรกมีเรื่องให้ทำมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความประทับใจในความเอาใจใส่นักศึกษา และความเอาใจจริงเอจ้งของอาจารย์

วิจารย์ พานิช

๑ ส.ค. ๕๗

[บันทึกนี้เขียนที่ GotoKnow](#) โดย [Prof. Vicharn Panich](#)